

Ime in priimek:

Razred / Letnik:

Standardizirani kompetenčno usmerjeni pisni
zrelostni izpit / zrelostni in diplomski izpit

20. september 2021

Slovenščina

Napotki za obdelavo nalog

Spoštovana kandidatka! Spoštovani kandidat!

Pri tej klavzuri imate na izbiro tri tematske sklope s po dvema nalogama. Izberite enega od treh tematskih sklopov in obdelajte obe nalogi izbrane teme.

Tematski sklopi	Naloge
1. Literatura – umetnost – kultura	Gustav Januš: <i>Metulj</i> Erich Fried: <i>Svoboda vladanja in Svarilo</i> interpretacija besedila (405 do 495 besed) 3 priloge (pesmi)
	Pismenost komentar (315 do 385 besed) 1 priloga (časopisni članek)
2. Delo 4.0	Industrija 4.0 – Ali robot lahko ogrozi človeka? mnenjski govor (405 do 495 besed) 1 priloga (intervju)
	Umetna inteligenca spreminja svet povzetek (315 do 385 besed) 1 priloga (časopisni članek)
3. Načini življenja	Kako zaživeti z manj stresa razprava (405 do 495 besed) 1 priloga (besedilo na spletu)
	Življenje brez urnika? komentar (315 do 385 besed) 1 priloga (časopisni članek)

Prepuščeno vam je, katero delno nalogo tematskega sklopa obdelate kot prvo.

Pišite z modrim ali črnim pisalom, ki se ga ne more radirati/brisati.

Uporabljajte izključno liste, ki smo vam jih dali na razpolago. Za oceno upoštevamo vse, kar napišete na liste in česar niste prečrtali. Prečrtajte zaznamke na listih.

Na vsak list napišite svoje ime in tekočo številko strani. Navedite številko izbranega tematskega sklopa in naslov naloge, ki jo obdelate.

Če delate z računalnikom, uredite najprej čelno vrstico in tam vpišite svoje ime in številko strani. Kot pripomočki so dovoljeni tiskani in – v primeru, da delate z računalnikom – elektronski slovarji. Uporaba (tiskanih in spletnih) enciklopedij ali elektronskih informacijskih virov ni dovoljena.

Oddati je treba zvezek z nalogami in vse liste, ki ste jih uporabili.

Vaše delo se ocenjuje po teh kriterijih:

- vsebina
- struktura besedila
- slog in izraz
- normativna jezikovna pravilnost

Mnogo uspeha!

Tema 1: Literatura – umetnost – kultura

Naloga 1

Gustav Januš: *Metulj*

Erich Fried: *Svoboda vladanja in Svarilo*

Napišite interpretacijo besedila.

Preberite pesem *Metulj* (1973) Gustava Januša (priloga 1) in pesmi Ericha Frieda *Svoboda vladanja* (1984) (priloga 2) ter *Svarilo* (1981) (priloga 3).

Napišite **interpretacijo besedila** in pri tem upoštevajte naslednja navodila:

- Določite teme priloženih pesmi.
- Primerjajte pesmi glede na njihovo vsebino in izpoved.
- Analizirajte jezikovno in pesniško podobo pesmi.
- Komentirajte pesmi z osebnega vidika.

Besedilo naj obsega 405 do 495 besed. Vsak odstavek začnite pisati v novi vrsti.

Naloga 1 / Priloga 1

Gustav Januš: *Metulj* (1973)

Policaj je aretiral
metulja, ki se je
pomotoma usedel
na njegov moped.
Vklenil ga je 5
in ga odpeljal
na komisariat, da
bi zapisal o njem
najvažnejše podatke.
Ko ga je izpraševal, 10
zakaj se je usedel
na njegov moped in
ali ne ve, da
je to kaznivo ter
da bo kaznovan 15
po paragrafu,
se je metulj
obrnil proti soncu
in odletel skozi okno,
ne da bi se poslovil 20
od policaja, ki
najbrž ne ljubi sonca tako,
kot ga ljubi on.

Vir: Gustav Januš: *P(e)s(m)i*. Ljubljana: Državna založba Slovenije 1978, str. 25.

INFORMACIJE:

Gustav Januš (rojen: Sele, 1939): učitelj, pesnik in likovni ustvarjalec.

Pesem je bila prvič objavljena leta 1973 v literarni in kulturni reviji *mladje*.

Naloga 1 / Priloga 2

Erich Fried: *Svoboda vladanja* (1984)

Reči
»Tu
vlada svoboda«
je vedno
zmota 5
ali tudi
laž:

Svoboda
ne vlada

Vir: Erich Fried: *Pesmi (Gedichte)*. Prev. Andrej Kokot. Celovec: Drava 1988, str. 23.

INFORMACIJE:

Erich Fried (Dunaj, 1921 – Baden-Baden, Nemčija, 1988): lirik, prevajalec in esejist. Leta 1938 je emigriral pred nacistično zasedbo Avstrije v Anglijo.

Pesem je bila prvič objavljena leta 1984 v zbirki *Beunruhigungen*.

Pesmi Ericha Frieda je iz nemščine v slovenščino prevedel koroško-slovenski pesnik Andrej Kokot.

Naloga 1 / Priloga 3

Erich Fried: *Svarilo* (1981)

Svet uničuje svet	3
Njegova pot ubira svojo pot	6
Pasti so pastem nastavile pasti	9
Svoboda se zmeraj konča	12

Vir: Erich Fried: *Pesmi (Gedichte)*. Prev. Andrej Kokot. Celovec: Drava 1988, str. 48.

INFORMACIJE:

Pesem je bila prvič objavljena leta 1981 v zbirki *Lebensschatten*.

Tema 1: Literatura – umetnost – kultura

Naloga 2

Pismenost

Napišite komentar.

Situacija: V tedniku *Nedelja* boste v posebni prilogi z mladinsko temo *Temelji kulture* objavili komentar o pismenosti oz. nepismenosti v današnji družbi in svojih izkušnjah v povezavi s tem. Komentarju izberete ustrezen naslov.

Preberite članek *8. september – dan pismenosti*, ki je bil objavljen na spletni strani Radiotelevizije Slovenija 8. septembra 2016 (priloga 1).

Napišite **komentar** in pri tem upoštevajte naslednja navodila:

- Na kratko povzemite vsebino besedila o svetovnem dnevu pismenosti.
- Predstavite različne oblike pismenosti in številske podatke o tej problematiki.
- Zavzemite stališče do nepismenosti in do predlogov, ki bi pomagali pri reševanju tega problema.

Besedilo naj obsega 315 do 385 besed. Vsak odstavek začnite pisati v novi vrsti.

Naloga 2/Priloga 1

8. september – dan pismenosti

PV

Pismenost je sposobnost branja in pisanja ter zmožnost razumevanja vsakdanjih sporočil. Pismenost je pomemben del razvoja neke družbe, česar se zavedata tudi Organizacija Združenih Narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (UNESCO¹) in Mednarodno bralno društvo. Že leta 1966 sta 8. september razglasila za mednarodni dan pismenosti, ki opozarja na to, da je kljub današnjemu razvoju stopnja pismenosti v mnogih državah sveta še vedno izrazito nizka. Največ nepismenih je v Saharski Afriki ter južni in zahodni Aziji, v Evropski uniji pa skoraj 75 milijonov odraslih ne obvlada osnov branja in pisanja.

Nekoč pismenost privilegij bogatih

Nekoč so znali pisati in brati le bogati, saj revni niso mogli hoditi v šole in niso imeli denarja za zasebne učitelje. V 18. stoletju so uvedli obvezno šolstvo, to pomeni, da so morali vsi otroci hoditi v osnovno šolo, da bi si lahko pridobili osnovno izobrazbo, s tem pa tudi pismenost. Od takrat pismenost ni le privilegij bogatih, ampak nuja vsakega izmed nas.

Obseg pismenosti se spreminja

Danes družba, ki velja za nepismeno ali polpismeno, velja za nerazvito. V razvitih državah se trudijo, da bi bili vsi osnovno pismeni. Kaj pa vključuje pismenost? Obseg pismenosti se spreminja. Nekoč je pisati pomenilo pisanje z roko s kredo, peresom, svinčnikom, nalivnikom, nato s kemičnim svinčnikom. Stroje-pisci so uporabljali tipkovnico na pisalnih strojih. Zatem so prišli računalniki, pismenost zato vključuje tudi tipkanje na računalniško tipkovnico. Pismenost vključuje tudi uporabo mobilnih telefonov – sprva smo SMS-e tipkali na telefonsko številčnico, potem na tipkovnico telefona, sedaj imamo zaslone na dotik. S tehnološkim razvojem, predvsem računalništva in telefonije, se obseg pismenosti veča.

Več vrst pismenosti

Pismenost je danes mnogo več kot le pisanje in branje. Med pisne spretnosti štejemo tudi sporazumevanje z avtomatskimi napravami, ki jih upravljamo s tipkami preko zaslonskih menijev. Če znaš nastaviti in izbirati TV-program, kupiti vozovnico, si izposoditi kolo, izpolniti položnico, dvigniti denar na bankomatu, plačati parkirnino, uporabljati avtomatsko blagajno in podobno, si pismen. Matematična pismenost pomeni, da znaš prebrati in pisati številke ter z njimi računati. Medijska pismenost pomeni, da znaš ustvariti, oceniti in analizirati medijske vsebine (članke v časopisu in na internetu, prispevke na TV, objave na spletnih družabnih omrežjih). Računalniško pismeni so tisti, ki znajo uporabljati računalnik in naprave povezane z njim (tiskalnik, optični bralnik, zvočniki ...). Glasbeno pismeni so ljudje, ki znajo brati note. Poznamo še številne druge vrste pismenosti, kot so informacijska pismenost, ekološka, kulturna, digitalna, kartografska ...

Še vedno preveč nepismenih ljudi

V zadnjih dvajsetih letih se je nepismenost zmanjšala. Danes zna 84 odstotkov svetovnega prebivalstva brati in pisati – leta 1990 je bilo pismenih le 76 odstotkov. V dvajsetih letih se je število nepismenih zmanjšalo za več kot 100 milijonov ljudi. Po podatkih Unesca je še vedno nepismenih 775 milijonov odraslih in 122 milijonov mladih. »Pismenost je precej več kot zgolj prioriteta v izobraževanju – to je največja naložba v prihodnost in prvi korak k vsem novim oblikam pismenosti, ki so potrebne v enaindvajsetem stoletju. Radi bi zaživel v stoletju, kjer zna vsak otrok brati in s pomočjo svojega znanja postati samostojen,« je ob mednarodnem dnevu pismenosti 2013 povedala Irina Bokova, generalna direktorica Unesca.

Vir: <http://otroski.rtvlo.si/infodrom/prispevek/1563> [10.06.2021].

Razlaga besed:

¹ UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

Tema 2: Delo 4.0

Naloga 1

Industrija 4.0 – Ali robot lahko ogrozi človeka?

Napišite mnenjski govor.

Situacija: Slovenska gospodarska zveza razpisuje govorniški natečaj na temo *Industrija 4.0 – Ali robot lahko ogrozi človeka?*. Ker vas zanima, kako se bo razvijala robotizacija v prihodnosti, se odločite za sodelovanje na natečaju. Svojemu govoru poiščite tudi naslov.

Preberite intervju s Berndom Liepertom »Človek je gospodar, robot pa njegov suženj«, ki je bil objavljen 1. aprila 2016 na spletni strani dnevnika *Delo* (priloga 1).

Napišite **mnenjski govor** in pri tem upoštevajte naslednja navodila:

- Imenujte glavno temo izhodiščnega besedila.
- Predstavite prednosti in slabe strani avtomatizacije na delovnih mestih in pri opravljanju vsakodnevnih dejavnosti.
- Utemeljite svoj pogled na dejstvo, da bodo tehnične poklice nadomestili roboti in algoritmi.
- Apelirajte na odgovorne v politiki in znanosti, naj se zavedajo te problematike in naj se ukvarjajo z njo.

Besedilo naj obsega 405 do 495 besed. Vsak odstavek začnite pisati v novi vrsti.

Naloga 1 / Priloga 1

»Človek je gospodar, robot pa njegov suženj«

Robotski pomočnik je lahko zelo koristen tudi za bolne in ostarele ljudi, ker jih poleg drugega spodbuja tudi h gibanju, pravi Bernd Liepert, predsednik združenja euRobotics.

Lidija Pavlovčič

Evropsko združenje za robotiko *euRobotics*, ki mu predseduje Bernd Liepert, je na največjem letnem strokovnem srečanju v Ljubljani razpravljalo o vlogi robotike v gospodarstvu in družbi, ki se hitro stara. Po vstopu robotov v industrijsko proizvodnjo naj bi se zdaj uveljavili še v družbenih »poklicih« – kot pomočniki starejšim in bolnim.

Raziskave, inovacije in naložbe v robotiko so pomembno gonilo znanstvenega in gospodarskega razvoja v Evropi. To je potrdil tudi Evropski forum robotike v Ljubljani. Več kot 700 vodilnih evropskih strokovnjakov robotike je na tridnevnem srečanju obravnavalo vprašanja o trendih v gospodarstvu in na trgu delovne sile, staranju prebivalstva in boleznih starajoče se družbe. Ti trendi so hkrati izziv za strokovnjake iz elektronike, mehanike, informacijske tehnologije, matematike, fizike in drugih ved, ki se ukvarjajo z razvojem robotike. Pomembne iztočnice za razvoj robotike v povezavi z ekonomskimi in družbenimi smernicami je v pogovoru za prilogo *Znanost* povzel predsednik evropskega

združenja za robotiko *euRobotics* dr. Bernd Liepert. Po izobrazbi je matematik, v nemškem podjetju *Kuka*, največjem evropskem izdelovalcu industrijskih robotov, pa je vodja inovacij.

Delo: *Slogan letošnjega foruma je bil Robotika za Evropejce. Se vam zdi, da je naša družba že pripravljena na večjo vlogo robotov? Ljudi je namreč vse bolj strah, da jim bodo roboti odvzeli delovna mesta.*

Liepert: Ne drži, da roboti ogrožajo ljudem njihovo delo. Pravzaprav je z delovnimi mesti in roboti povezan velik problem evropske družbe. To je staranje delovne sile, kar je že nekaj časa pomembna tema v Evropi. Znano je, da ima industrija ponekod velike probleme z zagotavljanjem delovne sile. Če je v Evropi ne bomo zmogli zbrati dovolj, bomo izgubili proizvodne kapacitete, ki se bodo selile v Azijo ali drugam. Prav zato so evropska podjetja zelo zainteresirana, da pomagajo starajočim se ljudem tako, da iščejo načine za podporo delavcem z inteligentnimi stroji in orodji. Robot je lahko takšno inteligentno orodje, ki opravlja tudi zahtevna dela. Potrebujemo avtomatizacijo proizvodnje v kom-

binaciji z računalniško znanostjo in tehnologijo, kakršno poznamo pri pametnih telefonih.

Delo: *Primerjate pametne telefone in robote. Kako?*

Liepert: Uporaba robotov oziroma njihovo upravljanje mora biti tako preprosto, kot je uporaba pametnih telefonov. Robot mora postati kooperativen oziroma tako imenovani *cobot* oziroma *collaborative robot*. To pomeni, da deluje v istem delovnem prostoru kot človek in da z njim sodeluje pri določenem opravilu.

Delo: *Delavec in robot naj bi postala sodelavca?*

Liepert: Da, sodelovala bosta lahko tudi drugje, ne samo v industriji. Roboti bi lahko stopili tudi v naše domove kot hišni pomočniki, kar bi lahko bil naslednji korak v razvoju robotike. V Evropi si prizadevamo za uvedbo robotov kot hišnih pomočnikov. [...]

Delo: *Kdo med starejšimi in pomoči potrebnimi pa si lahko privoščijo nakup robota za 10.000 evrov?*

Liepert: Starejši ljudje nočejo kupovati robotov, ker so, prvič, še

vedno dragi, in, drugič, ker ljudje ne vedo, kako dolgo bodo še živel in ali se jim takšna investicija izplača. Nihče namreč noče po nepotrebnem zapravljati denarja.

V združenju *euRobotics* se zavedamo, kako tehtno je tudi vprašanje cene, zato razmišljamo o novih poslovnih modelih, ki bi ljudem omogočili večjo dostopnost robotov. Ocenjujemo, da mesečni izdatek za robota ne sme presegati 500 evrov ali največ 1000 evrov. Za nekatere evropske države je ta strošek znatno previsok.

Naslednji korak v iskanju poslovnega modela so dobre in že uveljavljene prakse na drugih področjih. Med temi je posebno zanimiv ameriški *car2go* [s pomočjo aplikacije najdete lokacijo najbližjega avtomobila, ga odklenete, se odpeljete in ga pustite tam, kjer končate pot, za uporabo pa plačate nekaj dolarjev na uro]. Po tem vzorcu razvijamo model *robot2go*, ki bi omogočil, da človek najame robota, ko res potrebuje njegovo pomoč, njegovo uporabo pa plača po tarifi za urni najem. Veliko novih podjetij v Evropi že razvija poslovni model *robot2go*.

Delo: *Kako bi robot pomagal na primer starejši ženski?*

Liepert: Prav to je pravo vprašanje, na katero iščemo odgovor. Že 26 let delam v robotiki in ves čas se naše razprave vrtijo okoli tega, ali robot zna napolniti pomivalni stroj s posodo. Razvijamo

koncept tako imenovane služkinje, ki bi bolnemu ali starejšemu človeku pomagala pri vstajanju in premikanju po stanovanju. Ko bi jo dovolj razvili, bi človeku lahko pomagala tudi pri gibanju zunaj doma.

Delo: *Labko natančneje opišete delovanje robotske služkinje?*

Liepert: Človek mora ostati mobilni tudi v starosti, zato sta glavni nalogi robotske služkinje spodbujanje ljudi h gibanju in zaščita pred možnimi padci.

Znanstvene študije alzheimerjeve bolezni so namreč pokazale, da je gibanje v primeru te bolezni zelo koristno, saj zmanjšuje njeno napredovanje. Bolniki navadno pozabijo vstati in se sprehoditi. Inteligentni robot, kot je *maid* (služkinja), pa jih opomni, da se morajo gibati, čeprav gre samo za korake iz dnevne sobe v kopalnico ali na balkon. Če zazna, da človeku grozi padec, ga pravočasno podpre in prepreči nesrečo. [...]

Delo: *Kljub hitremu razvoju humanoidnih robotov ti še vedno niso popolnoma razviti za množično uporabo. Znanstveniki, raziskovalci in inovatorji imate verjetno še veliko dela z njihovim izpopolnjevanjem.*

Liepert: Ker je robotsko zaznavanje še vedno prepočasno, je največji znanstveni izziv razvoj senzorjev. Hitrost premikanja človeške roke je približno en meter na sekundo, lahko je tudi dva metra na sekundo, če je gib zelo

hiter. Da neki predmet zgrabim, potrebujem eno sekundo, robot pa za enako aktivnost porabi od štiri do šest sekund. V robotski industriji zato znanstvenike in specialiste za razvoj priganjamo, naj pospešijo aktivnost robotov, da bodo dosegli raven človeka. Razvojni cilj je doseči enako hitrost kot pri človeku. To pa pomeni, da morajo znanstveniki močno izboljšati robotski vid in senzorsko tehnologijo ter vse to bolje integrirati v platforme. Roboti so prepočasni. [...]

Delo: *Ko bodo roboti še bolj izpopolnjeni, bodo prevzeli tudi dela v storitvenih panogah. Ste v euRobotics že sestavili seznam robotskih delovnih mest?*

Liepert: Razmišljamo o pripravi bele knjige o robotski prihodnosti do leta 2025, katere glavna tema bo, kako bi roboti lahko pomagali ljudem. Opisati moramo praktične primere, na katerih področjih bi robot lahko nadomestil človeka. Eno takih mest je nočni čuvaj. Se vam zdi, da je pametno, da neki objekt in njegovo okolico ponoči varuje človek, ki je izpostavljen nevarnostim na tem delovnem mestu? Pa še delati mora ponoči, ko bi lahko počival. Ne bi mogel tega dela opravljati robot?

Poleg tega moramo v Evropi sprejeti še eno dejstvo, in sicer da je človek gospodar, robot pa njegov suženj. [...]

Tema 2: Delo 4.0

Naloga 2

Umetna inteligenca spreminja svet

Napišite povzetek.

Situacija: Zamislite si, da ste predsednica/predsednik dijaške skupnosti na šoli. Pripravljate okroglo mizo na temo *Umetna inteligenca spreminja svet z rekordno hitrostjo*. Za izhodišče razprave ste izbrali besedilo s spletne strani *Delove* priloge *Svet kapitala*.

Preberite članek Uroša Brica *Bodo nekatere službe pristale na smetišču zgodovine?*, ki je bil objavljen 24. februarja 2017 na spletni strani tedenske priloge *Svet kapitala* dnevnika *Delo* (priloga 1).

Napišite **povzetek** in pri tem upoštevajte naslednji navodili:

- Navedite temo besedila.
- Povzemite vsebino besedila.

Besedilo naj obsega 315 do 385 besed. Vsak odstavek začnite pisati v novi vrsti.

Naloga 2/Priloga 1

Bodo nekatere službe pristale na smetišču zgodovine?

Roboti, ki naj bi ponekod prevzeli tudi več kot polovico delovnih mest, že zdaj prinašajo družbene spremembe. Kdo bo v nevarnosti in kako se prilagoditi?

Uroš Bric

Robotika je gotovo ena najhitreje razvijajočih se in rastočih tehnoloških panog. Potrebe po robotih so v sodobnem svetu vse večje, čeprav se jih večina uporablja predvsem v industriji. Pravzaprav so v uporabi že povsod: v hišah, podjetjih, kmetijstvu, avtomobilski in drugi industriji. Če so bili še pred nekaj desetletji znanstvena fantastika, je zdaj že nekaj povsem običajnega videti robota, ki kosi travo, zлага nogavice ali nam pripravi zajtrk.

V Veliki Britaniji je veliko zanimanja vzbudila nova raziskava o vse večji navzočnosti robotov na delovnih mestih. Če je doslej veljalo, da se morajo robotizacije bati predvsem proizvodni delavci, tokratna raziskava kaže, da bodo njene posledice čutili tudi delavci javnega sektorja. Skupina strokovnjakov portala *Reform* je opravila raziskavo, ki je pokazala, da bodo v Veliki Britaniji roboti v prihodnjih 15 letih nadomestili približno 250.000 javnih uslužbencev.

Za okencem na uradu odslej – robot

To naj bi bila dobra novica predvsem za javne finance, ugotavljajo avtorji študije. Po tem scenariju naj

bi umetna inteligenca nadomestila ljudi, ki delajo v administraciji pa tudi v zdravstvu, kjer naj bi bili roboti do leta 2030 sposobni izvajati rutinske posege in nekatere preglede. Z vsem tem naj bi v britanski javni blagajni prihranili neverjetnih štiri milijarde funtov na leto, še ugotavljajo v možganskem trustu *Reform*.

Manj dobra novica pa je to za delavce – torej predvsem tiste v javnem sektorju. Britanski *Reform* je v raziskavi precej jasno sporočil, naj javni uslužbenci v luči prihodnosti, ki že močno trka na vrata, postanejo bolj fleksibilni in se sprijaznijo z gospodarstvom, v katerem človek ne bo imel le klasične zaposlitve, z delovnikom od devete do sedemnajste ure, ampak si bo moral z uvedbo robotizacije denar služiti z opravljanjem različnih novih del. Javnim uslužbencem tako že zdaj predlagajo, naj uporabljajo spletne platforme za iskanje dodatnega dela, s katerim bi nadomestili izpad dohodka zaradi zmanjšanega obsega dela na primarnem delovnem mestu. [...]

Delovna mesta, na katerih človek ostane od prvega delovnega dne do upokojitve, postajajo preteklost, fleksibilen trg dela pa bo v prihodnje zahteval iznajdljivost,

prilagodljivost in neprestano učenje. [...]

Soavtor raziskave Alexander Hitchcock priznava, da takšne napovedi ljudi najbrž res plašijo, zato jih mora država zelo spretno pripraviti na čas, ko bodo nekatera delovna mesta ugasnila. Kljub temu pa meni, da bi robotizacija dolgoročno vplivala predvsem na izboljšanje javne uprave, ki bi z njo ponujala kakovostnejše storitve. [...]

Da obstaja razlika med prihodnostjo, o kakršni so prepričani strokovnjaki, in prihodnostjo, ki jo pričakujejo ljudje, kaže podatek študije iz ZDA, po kateri je kar 80 odstotkov ljudi prepričanih, da roboti ne bodo prevzeli njihovega dela, ker delajo na delovnih mestih, kjer so ljudje nenadomestljivi. Morda bi bilo dobro, da premislijo še enkrat, opozarjajo strokovnjaki.

Tako se je namreč že pokazalo, da niso potrebni niti natakariji, pa čeprav na drugi strani študije kažejo, da imamo ljudje še vedno raje živega natakarja kot robotskega. Kljub temu je po njih posegel na primer *McDonald's*. Čeprav se njihova newyorška restavracija na vogalu Tretje avenije in 58. ulice navzven ne razlikuje od drugih

njihovih poslovalnic, je tamkajšnji slogan »ustvarite si lasten okus«. Tam si lačen kupec hamburger naroči pri avtomatu in ni nujno, da v restavraciji sploh pride v stik s človekom, ki je tam zaposlen. McDonald'sovi avtomati so priljubljeni tudi v drugih zveznih državah, kjer so podaljšana roka osebja, in čeprav uradna številka o tem, koliko zaposlenih so nadomestili, ni znana, nekateri analitiki menijo, da so v priljubljeni verigi s hitro hrano odnesli kar nekaj služb.

Seveda pa roboti ne prihajajo le v gostinstvo. Avstralska družba *Fastbrick Robotics* je razvila robota, ki lahko v eni uri položi tisoč standardnih opek. Za isto delo potrebujeta dva zidarja skoraj ves dan. In kaj bo izbral delodajalec – robota, ki opravi delo v eni uri, ali dva delavca, ki za to potrebuje ta skoraj ves dan? Odgovor je na dlani ...

Leta 2015 je zagonsko podjetje *Simbe Robotics* predstavilo robo-

ta, ki samostojno deluje v supermarketu. Sprehaja se med kupci, ureja police, nanje zлага izdelke, jih označi s ceno in skrbi, da je v trgovini vse, kot mora biti.

Švedski proizvajalec kmetijske opreme *DeLaval International* pa je, denimo, napovedal, da bodo na več farmah namestili molzne robote, ki bodo molzli krave. [...]

Svetovni ekonomski forum sicer napoveduje, da bo do leta 2020 zaradi robotov v 15 najrazvitejših državah sveta izgini pet milijonov delovnih mest. A najslabše naj bi jo v robotiziranem svetu odnesle najrevnejše države, saj naj bi roboti v proizvodnih tovarnah v Kambodži, Indoneziji, na Filipinih, Tajskem in v Vietnamu odnesli kar 137 milijonov delovnih mest ali 56 odstotkov vseh razpoložljivih, s tem pa bi te manj napredne države znova pahnili v veliko revščino.

Po drugi strani pa naj bi prihod robotov odprl nekatera nova delovna mesta. Analitiki menijo, da bo do leta 2019 več kot tretjina svetovnih vodilnih podjetij zaposlovala vodjo robotov, vlade po svetu pa bodo morale sestaviti novo zakonodajo, ki bo posegala na področje varnosti in zasebnosti delavcev, ki si bodo delovno okolje delili z roboti.

Do leta 2020 naj bi se plače v sektorju robotike povišale za približno 60 odstotkov, kljub temu pa naj bi tretjina prostih delovnih mest v robotiki ostala praznih – zaradi pomanjkanja ustrezno usposobljene delovne sile. Ker se z vse večjo robotizacijo napoveduje izguba milijonov delovnih mest, je seveda na mestu misel, da je zdaj na potezi predvsem izobraževalni sektor, ki mora prihodnjo delovno silo pripraviti na obdobje robotov. ■

Tema 3: Načini življenja

Naloga 1

Kako zaživeti z manj stresa

Napišite razpravo.

Preberite besedilo *Kako zaživeti življenje z manj stresa in povečati produktivnost*, ki je bilo objavljeno na spletnem portalu *Monótro-Razvojnega centra za strokovno izobraževanje* 12. februarja 2019 (priloga 1).

Napišite **razpravo** in pri tem upoštevajte naslednja navodila:

- Povzemite glavne informacije iz priloženega besedila.
- Ocenite navedena navodila.
- Zavzemite stališče do stresa, ki je postal pomembna tema družbenega življenja.
- Predlagajte dodatne možnosti, ki lahko sproščajo stres.

Besedilo naj obsega 405 do 495 besed. Vsak odstavek začnite pisati v novi vrsti.

Naloga 1 / Priloga 1

Kako zaživeti življenje z manj stresa in povečati produktivnost

Življenje brez stresa ne obstaja. Obstajajo pa načini, kako se lahko spopadamo s stresom in povečamo produktivnost.

Sprejmite življenje tako, kot je

Razmislite o življenju. Pomembno je, da znate stres sprejeti kot naravni del življenja in najti način, kako živeti z njim.

Ne prepirajte se z neznanci

Ne glede na to, o čem se pogovarjate, se boste slej kot prej soočili z nekom, ki se z vami ne strinja. Ne poskušajte ga prepričati v svoj prav, tudi če imate trdne argumente. Človekova narava je taka, da se takrat postavi v bran in še bolj zagovarja svojo miselnost.

Zato se izogibajte takšnim situacijam in posledično se boste izognili tudi stresu, ki ga to lahko povzroči v vas.

Prav tako se ne prepirajte preko socialnih omrežij. Ignorirajte neumnosti, ki jih ljudje pišejo.

Prenehajte s pritoževanjem

Včasih stvari niso takšne, kot si želimo, da bi bile. Toda to je življenje.

Nekateri ljudje jih znajo narediti še za slabše, kot v resnici so.

Vsak se sam odloči, kako se bo odzval na določeno situacijo. Lahko se pritožujete, ali pa se odločite nekaj narediti, spremeniti. Za tiste situacije, na katere nimate vpliva, se pa resnično ne smete obremenjevati. Lahko jih samo sprejmete takšne, kot so.

Odidite stran

Če na avtobusu sedite zraven človeka, ki se stalno pritožuje, zamenjajte sedež.

To lahko storite tudi, če vas nekdo obtožuje nečesa brez razloga, je glasen ...

Vzemite si odmor

Odličen način za povečanje produktivnosti in zmanjšanje stresa je tudi to, da si med delom vzamete 20 do 30 minut časa, zapustite pisarno in odidete na sprehod, da si zbistrite glavo.

Telovadite

Študije kažejo, da telesna vadba pomaga pri zvišanju produktivnosti in seveda zmanjšanju stresa. Poleg tega pozitivno vpliva na zdravje, višjo samozavest, izboljšša se spomin, koncentracija, zmanjša se možnost za depresijo, izboljšša se spanje ...

Jejte malo bolj zdravo hrano

Ljudje so naveličani stalno poslušati nasvete, da naj uživajo bolj zdravo hrano. Kar za večino pomeni, da morajo čisto spremeniti prehranjevalne navade.

Ne glede na to, kakšna je vaša trenutna situacija, si zapomnite, da se spremembe začnejo z majhnimi koraki in počasi. Zato nikoli ne delajte večjih in naglih sprememb, saj se v večini ne bodo obnesle.

Pogovarjajte se z ljudmi

Telefonski pogovor in pisanje sporočil ne bosta nikoli zamenjala pogovora s človekom v živo.

Zato ugasnite računalnik, odklopite se od telefona in pojdite na kavo z vašim prijateljem.

Berite knjige

Berite. Veliko. Knjige vam bodo dale nov pogled na svet, tudi sami se boste spremenili.

Ne spremljajte novic, ne berite časopisov

Novice po večini zajemajo samo negativne dogodke. Velikokrat take, ki na vaše življenje nimajo nikakršnega vpliva. Vplivajo pa na vašo podzavest, na dožemanje sveta.

Zato jih ne spremljajte. Prav tako ne berite časopisov.

Ne skrbite. Pomembne informacije bodo prišle do vas.

Naučite se umiriti sebe

Veliko ljudi je stalno v pogonu. Ne znajo se umiriti, kar negativno vpliva na njihovo zdravje in produktivnost.

Vsak dan si vzemite vsaj 20 minut časa zase, se umirite, počivajte. Naučite se, da takrat, ko počivate, počivate, ko delate, delate. Opazili boste velike razlike. Rezultate boste dosegali z manj napora, manj stresa in bolj boste produktivni.

Sprijaznite se z dejstvom, da od časa do časa pride tudi neuspeh

Na poti do uspeha boste sigurno doživeli neuspeh. Ne bojte se. Samo začnite.

Tema 3: Načini življenja

Naloga 2

Življenje brez urnika?

Napišite komentar.

Situacija: Za šolski časopis pripravlja organizacijski tim, katerega član/članica ste, sklop o različnih načinih življenja. Prispevate komentar, v katerem razmišljate o življenju posebnega človeka, ki živi brez urnika. Svojemu komentarju daste ustrezen naslov.

Preberite članek Bojana Tomažiča z naslovom *Življenje brez urnika: 40 let živi tako, kot si sam želi*, ki je bil objavljen na spletni strani časnika *Večer* 22. septembra 2019 (priloga 1).

Napišite **komentar** in pri tem upoštevajte naslednja navodila:

- Povzemite glavne informacije iz priloženega članka.
- Navedite pozitivne in negativne strani življenja brez urnika.
- Kritično komentirajte (tudi v primerjavi z lastnimi izkušnjami) življenje svetovnega popotnika.

Besedilo naj obsega 315 do 385 besed. Vsak odstavek začnite pisati v novi vrsti.

Naloga 2/Priloga 1

Življenje brez urnika: 40 let živi tako, kot si sam želi

Jem, ko sem lačen, spim, ko sem utrujen, živim brez urnika, obveznosti in rutine, pravi 57-letni Igor Raman Drandić, ki blizu Rovinja živi z naravo, odmaknjen od sveta. Najprej je bil sam, zdaj k njemu prihajajo ljudje na počitnice in ob njegovem posestvu se naseljujejo njemu podobni.

Bojan Tomažič

Nikoli ni bil zaposlen, a je imel vedno dovolj za preživetje. »Pravzaprav že več kot štirideset let živim tako, kot sam želim. Sam si oblikujem svoje življenje. Rad imam ljudi, v njih vidim veliko lepote, rad ustvarjam, fotografiram,« se opiše. Tudi živali ima rad in je zagovornik zdravega načina življenja. Sebe doživlja kot človeka narave. »V naravi sem najsrečnejši in najbolj svoboden.«

Takole o sebi razlaga Igor Raman Drandić, rojen v Pulju, svetovni popotnik na svoj način, ki se je na stara leta, čeprav je starost relativna kategorija, ker si jo lahko tudi izbereš ali ne, ustalil med drevjem, travami in kamni med Balami in Krmedom, petnajst kilometrov od Rovinja. Tam je od dedka dobil dva hektarja zemlje in posestvo, ki je bilo dolgo zapuščeno, je zdaj ekološki in umetniški center.

Dobro privlači dobro

Društvo za ekologijo in umetnost se imenuje Eia, po starodavni istrski boginji plodnosti. Začel je graditi kamnito hišo, ko so bili temelji postavljeni, je nanje raje

postavil leseno, ki so mu jo podarili prijatelji iz Nemčije, izoliral jo je z ovčjo volno, prijateljica iz Zagreba mu je poklonila avto, nemški prijatelji so mu dali še solarne kolektorje in kamp prikolico. »Verjamem, da nam življenje vrača vse tisto, kar dajemo, in ko jaz pomagam ljudem, ljudje pomagajo meni,« reče. »Po vsem svetu imam prijatelje, ker tudi podobno privlači podobno. Tisti, ki imamo podobno življenjsko poslanstvo, se med seboj prepoznamo, povezujemo, se podpiramo.« V nacionalnem parku Joshua tree v Kaliforniji je navdušen nad lepoto narave v tistem raji želel prespati. »Domačini so mi odsvetovali, ker so se temperature v tistem obdobju ponoči spustile pod ničlo. V mestu sem v majhnem baru povprašal za vročo čokolado in prostor za spanje in naletel na odziv.« Gospa, ki je bila slučajno tam, mu je ponudila prostor v svojem umetniškem ateljeju.

»Vsak človek bi moral prisluhniti svoji duši, biti zvest sebi, si upati, si dovoliti, se iskreno pogledati, si želeti videti resnico. Vsak naj bo zdravo ponižen in zdravo ponosen, vedno moramo težiti k ravnovesju, odpirati se moramo

in prečistiti svoje srce, iskati in najti modrost in dati najboljše od sebe,« so njegova spoznanja o življenju. »Zavedam se, da sem odgovoren za vse, kar se mi dogaja, kar prinesem v svoje življenje, nisem žrtev, iz vsake situacije se poskušam nekaj naučiti,« je način, kako bi lahko ustvarjali boljši svet. Vendar večina ljudi teh sanj ne sanja, pravi. »Ne počutijo se kot kreatorji svojega življenja in torej niso svobodni.« Pove tudi, zakaj je tako. »Za svobodo je treba premakniti stvari v sebi. Treba je biti iskren do sebe.«

Ne živeti tako, kot hočejo drugi

Prelomnica v njegovem življenju se je zgodila leta 1977, ko je kot študent za učitelja športa na Reki doživel neiskrenost, površnost in zgrešen namen prevladujočega načina življenja. »V šoli je bilo najpomembnejše, da znamo anatomijo človeka razložiti v latinščini, čeprav to pri delu učitelja z otroki sploh ni pomembno.« Ljudje so eno delali, drugo govorili, v sebi bili ogorčeni nad neumnostmi, a so jih tolerirali, pretvarjali so se, ker naj bi bilo to zanje bolje. »V sistemu sem videl veliko neživljenjskih, nebistvenih stvari,

zame brez smisla. Jaz ne morem biti takšen, nočem tako živeti, sem začutil v sebi. Moral sem iti stran od tega.«

Imeli so ga za čudaka, ki se ne zna prilagoditi sredini, v kateri živi, čudili so se mu, da sili iz mesta v naravo. Nato se je odpravil po svetu in to je počel celih 24 let.

Če živiš svoje poslanstvo, dobiš vse, kar potrebuješ

»Na potovanjih po svetu sem ugotovil, da je mogoče živeti drugače. Uvidel sem, da vse materialno življenje ni pomembno, da je pomembnejše notranje bogastvo,« pravi. Večina od tistih, ki jim to pove, reče, da nimajo časa in denarja za potovanja po svetu, on pa jih šokira, da je odpotoval brez denarja. »Odločil sem se in šel, dvignil prst, kamor je bil namenjen tisti, ki me je vzel v avto, sem šel tudi jaz. K vsakemu človeku sem pristopil prijateljsko, pomagal, ko je bilo treba. Tako so oni tudi z menoj ravnali.« Potovanja so pomembna, ker širijo obzorja, in tam v svetu je ugotovil, da je mogoče živeti drugače. »Ko sem spoznal

vse religije in ostale zunanje razlike med ljudmi, sem izkusil, da je vse ena energija, da je povsod tudi veliko dobrih ljudi, da se povsod lahko počutim doma, da je narava povsod sveta, a da nikjer ne morem pobegniti pred seboj.« Seveda ni bilo zmerom samo lepo. »Bil sem tudi osamljen, lačen, zeblo me je, soočal sem se s svojimi strahovi.« Temu navkljub so potovanja koristna. »Če sledimo svojemu notranjemu klicu, ker duša zmerom pove, kaj je za nas najboljše.«

Spontano je najbogatejše

Potoval je spontano in torej, poudari, duhovno bogato. »Peš in z avtoštopom, srečeval sem domačine in druge zanimive ljudi, s katerimi sem se velikokrat sprijateljal, in povabili so me k sebi domov, me sprejeli kot člana družine, mi predstavili svojo kulturo, običaje, legende. Notranja transformacija je zame pomembnejša od tega, da bi videl čim več krajev.«

V Amazoniji se je srečal s šamanom, ki ga je povabil na šamansko ceremonijo. Na Baliu so ga domačini pogostili ter ga povabili na

obred čiščenja in čaščenja boginje Sarasvati. »Dogajalo se je na čudovitem za njih svetem prostoru v džungli, kjer so bili izvir vode, več majhnih slapov in velika drevesa. Pri obredu je sodelovalo veliko domačinov, jaz sem bil edini tujec in čutil sem, da sem sprejet.« V Peruju je bil, eno zimo je preživel v Mehiki, v Braziliji je delal z otroki iz siromašnih družin. V Šrilanki je bil leta 1983 v džungli med divjimi živalmi. Celo Saharo je prehodil peš in se prevozil z ljudmi, ki so mu ustavili. Vmes je, to so mu povedali na ambasadi v Carigradu, prejel obvestilo o vpoklicu v jugoslovansko vojsko. Tja je pred potjo v Indijo prišel podaljšat veljavnost potnega lista. »Moral sem oditi domov, vendar puške nisem hotel vzeti v roko. Raztrgal sem srajco in rekel, naj streljajo vame. Da je moja izbira ljubezen, sem jim govoril. Ni bilo lahko, a sem se rešil vojaščine.« Potem je spet šel v svet. »Pri šamanih v Braziliji sem se počutil tako srečnega, da bi lahko tam živel, vendar me je Istra začela klicati k sebi. Prisluhnil sem vonjem, vizijam, ki sem jih imel, in sledil sem intuiciji kot zmerom in se vrnil v Istro.« [...] ■